

Томашук І.В.

доктор філософії з економіки,
старший викладач кафедри економіки та підприємницької діяльності,
Вінницький національний аграрний університет, Україна

ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА ЯК СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація: Досліджено вплив екологічно-спрямованих інновацій в діяльності аграрних підприємств на підвищення їх конкурентоспроможності. Вказано, що за сучасних умов якість та екологічна безпечність продукції є важливою вимогою споживачів і умовою виходу вітчизняних товарів агропромислового виробництва на європейський ринок.

Ключові слова: інновації, екологізація, аграрне підприємство, природно-ресурсний потенціал.

Сільське господарство є провідною галуззю національної економіки, забезпечує продовольчу безпеку країни й сільськогосподарську сировину для промисловості. Наслідком тривалого процесу інтенсифікації аграрного виробництва стала екологічна криза, яка поставила під сумнів правильність традиційної системи господарювання [1]. У зв'язку з потребою переходу до «зеленої» економіки особлива роль відводиться екологічним інноваціям.

Екологічні інновації – це фінальний продукт екологічно-інноваційної діяльності по створенню, впровадженню і використанню у виробництві нововведення, яке орієнтоване на підвищення рівня екології, що реалізується у вигляді екологічних товарів, технологій їх виробництва, методів управління та збуту товарів на всіх стадіях виробництва, що сприяють розвитку та підвищенню соціально-економічної ефективності функціонування суб'єктів господарювання [3], забезпечують мінімізацію впливу на навколишнє середовище (рис. 1).

Екологізація є складовою інноваційного розвитку аграрних підприємств. Екологізація аграрного виробництва виступає основним інноваційним напрямом, в основі якого лежить раціональне використання природно-ресурсного і виробничого потенціалу та дозволяє за допомогою розширеного відтворення не тільки підвищити ефективність та екологічну безпечність продукції, а і надати потужні можливості сталого розвитку аграрним підприємствам в умовах нестабільного економічного середовища.

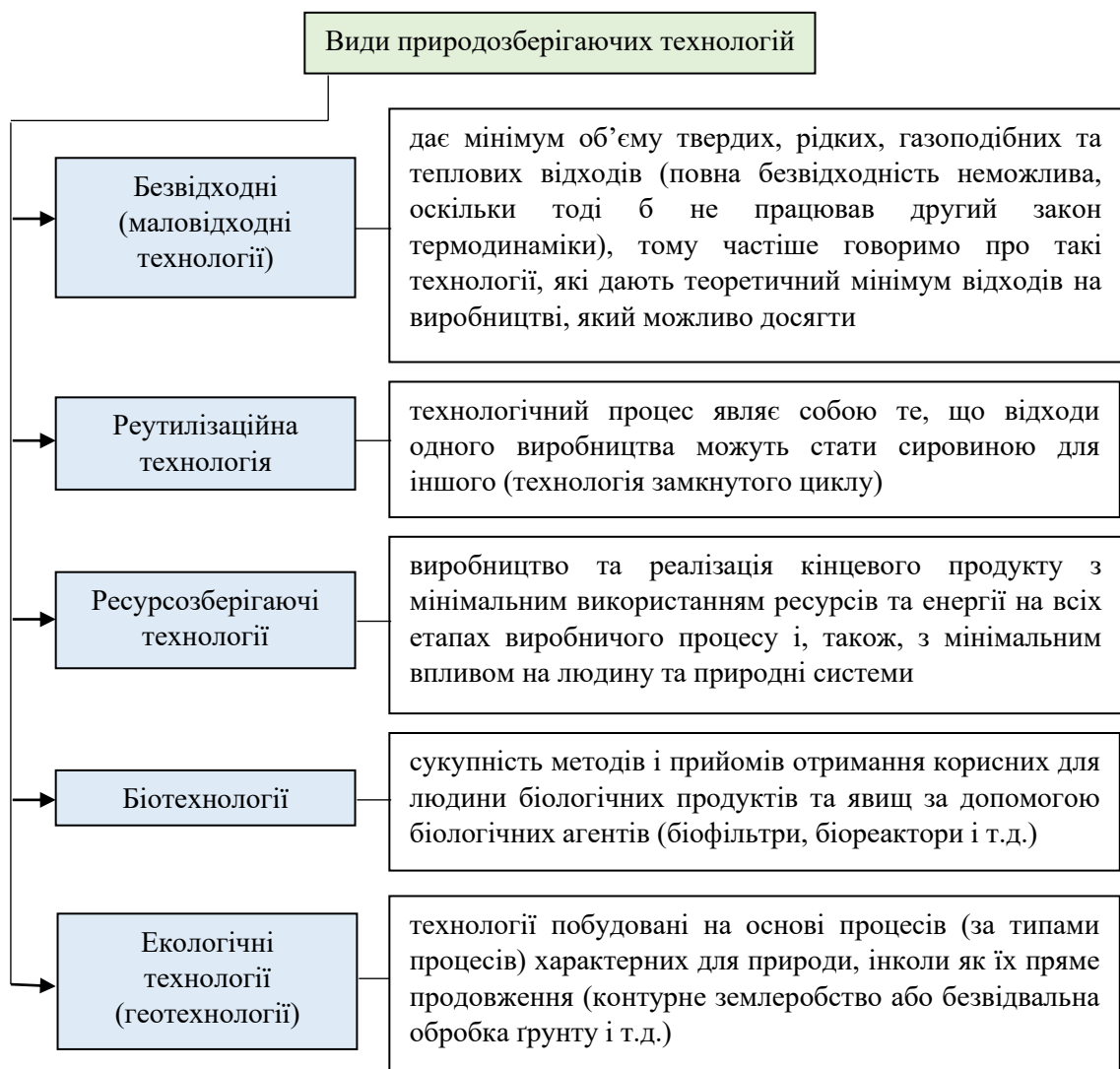

Рис. 1. Види природооощадних технологій

Джерело: сформовано за результатами дослідження

Елементами екологічно спрямованих інновацій є ресурсо- та енергозбереження. В умовах виснаження природно-ресурсного потенціалу ці критерії є особливо важливими. Для аграрних підприємств важливо досягти максимального рівня окупності витрат, підвищити обсяги виробництва і реалізації сільськогосподарської продукції, сприяти надходженню інвестицій та їх рентабельності, але при цьому в умовах екологізації структура агровиробництва має забезпечити мінімальний антропогенний вплив на навколишнє середовище [4].

Процес екологізації виробництва аграрних підприємств слід розглядати в розрізі застосування альтернативних систем господарювання, основу яких становлять агроекологічні принципи раціонального природокористування і система еколого-економічного менеджменту. Нарис. 2 зображено моделі екологізації діяльності підприємства.

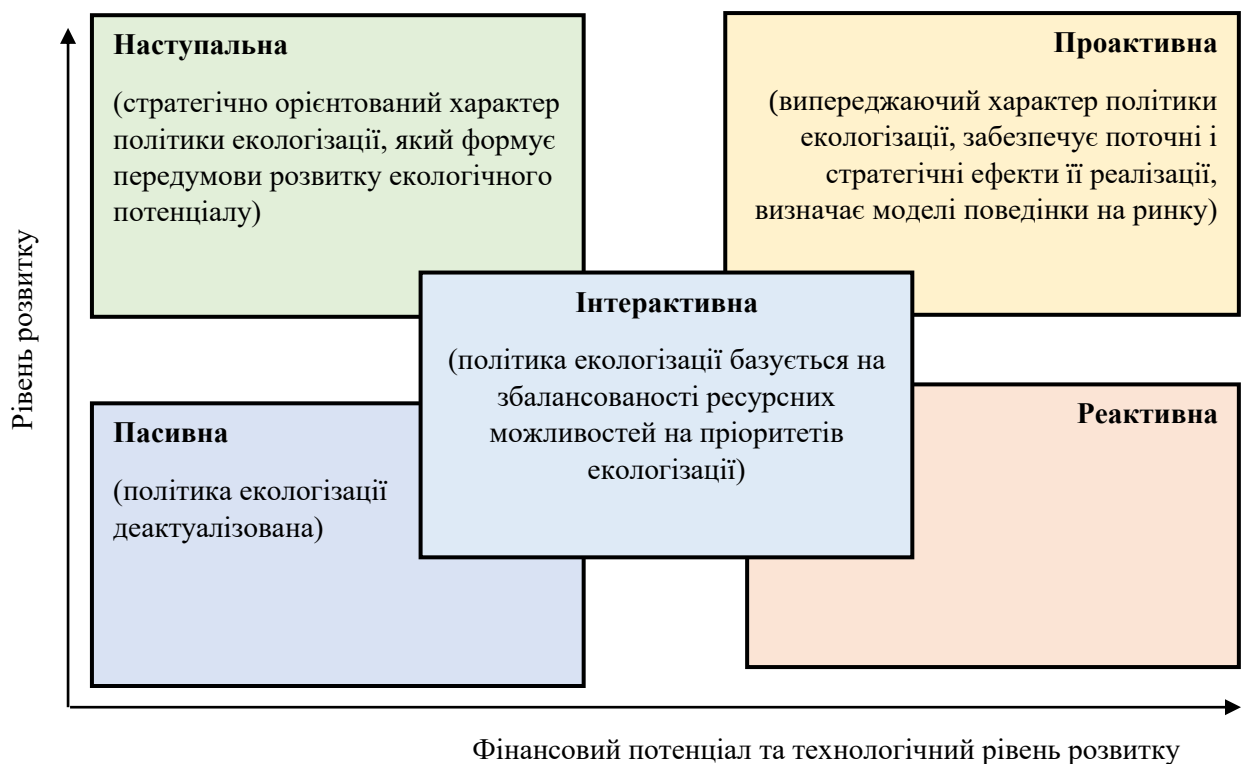

Рис. 2. Моделі екологізації діяльності підприємства

Джерело: сформовано за результатами дослідження

В основу екологічно-орієнтованого господарювання аграрних підприємств має бути покладено принцип підвищення соціальних та економічних ефектів, що проявляється у збереженні та покращенні стану навколишнього природного середовища, збільшенні потреби у трудових ресурсах тощо [4]. Процес переходу на органічне агровиробництво пов'язаний з новими прогресивними технологіями, спрямованими на очищення використовуваних видів сировини, матеріалів, утилізацію відходів, впровадження безвідходних технологій, та зі значними інвестиціями.

Впровадження інновацій приводить до підвищення продуктивності праці, економії ресурсів, скорочення витрат та зниження собівартості аграрно-продовольчої продукції, нарощування обсягів і підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва, що загалом сприяє залученню інвестицій [4]. Одним із пріоритетів інноваційної політики для аграрних підприємств має стати державна підтримка.

Для екологічно-орієнтованого розвитку аграрних підприємств важливо поєднання економічного та соціального ефектів, а в основу моделі розвитку органічного агровиробництва мають бути покладено екологічно спрямовані інновації.

Стратегічні напрями розвитку аграрних підприємств мають базуватися на усвідомленні місії, екологічно-орієнтованих завдань і розробленій програмі дій

агровиробників. Інноваційний підхід дасть змогу підвищити ефективність та конкурентоспроможність аграрних підприємств, зміцнити позиції аграрних товарів на міжнародному ринку, підсилити економічний потенціал держави та рівень екологічності продукції на національному рівні.

Література

1. Багорка М.О., Сергієнко А.А. Екологізація виробництва аграрних підприємств як інноваційна складова їх розвитку. *Економічні студії*. 2021. №3 (33). С. 10-16.
2. Луцяк В.В., Томашук І.В. Екологічний менеджмент потенціалу Вінницької області. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2019. № 1. С. 33-47.
3. Tomashuk I. Green economy as a guarantee of sustainable development. *Three Seas Economic Journal*. 2022. Vol. 3. № 2. P. 105-119.
4. Багорка М.О., Юрченко Н.І. Екологічно спрямовані інновації в діяльності аграрних підприємств. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Том 31 (70). № 3. С. 107-113.

JEL: Q19

e-mail: ushakovasvetlan@ukr.net

Ushakova Svitlana

PhD of agricultural sciences

Kherson State Agricultural and Economics University, Ukraine

ECO-FRIENDLY PRACTICES AND TECHNOLOGIES IN AGRICULTURE

Abstract: there are several eco-friendly practices and technologies that agricultural enterprises can adopt in agronomy and animal farming, such as crop rotation, reduced tillage, cover cropping, and integrated pest management, precision farming technologies and sustainable animal husbandry practices. By adopting these practices and technologies, agricultural enterprises can reduce their impact on the environment and preserve natural resources for future generations.

Keywords: eco-friendly practices, agriculture, crop rotation, reduced tillage, cover cropping, integrated pest management.

Ecologically oriented innovations and directions of their realization in the activity of the agricultural enterprises are important for sustainability and